

SOUBOR FONETICKÝCH CVIČENÍ
PRO NÁCVIK STANDARDNÍ NĚMECKÉ VÝSLOVNOSTI

Pedagogická fakulta MU Brno 2010

PhDr. Alena Kovářová

Nahrávka fonetických cvičení pro nácvik standardní německé výslovnosti byla pořízena v rámci projektu FRVŠ 1496/2010/F5/b.

Pořadí fonetických cvičení:

1. Fonetická cvičení - úvod

Samohlásky

2. Dlouhé zavřené e:
3. Dlouhé zavřené o:
4. Přehlasované ö
5. Přehlasované ü
6. Přehlasované ä
7. Redukované e
8. Redukované vokalizované r

Dvojhlásky

9. Dvojhlásky ei
10. Dvojhlásky eu , äu
11. Dvojhlásky au

Souhlásky

12. Souhlásky p, t, k
13. Nosové velární ng
14. Palatální ch, tzv. Ich-Laut
15. Souhlásky l
16. Souhlásky h, tzv. dloužící h
17. Ráz
18. Spojení hlásek chs
19. Spojení hlásek sp, st
20. Asimilace
21. Přízvuk

Texty „Der Wald kommt“ a „Die schöne Loreley“

22. Texty - čtené standardní němčinou
23. Texty čtené rakouskou němčinou
24. Texty čtené švýcarskou němčinou (Zürich-Deutsch)
25. Texty čtené švýcarskou „standardní němčinou“

SOUBOR FONETICKÝCH CVIČENÍ PRO NÁCVIK STANDARDNÍ NĚMECKÉ VÝSLOVNOSTI

1. Cvičení jsou zaměřena na odstraňování nejčastějších chyb českých rodilých mluvčích.

Metodická poznámka:

Jednotlivé příklady (slova, slovní spojení a věty) se opakují zpravidla dvakrát. Pauzy mezi nimi slouží pro nácvik vlastní výslovnosti.

SAMOHLÁSKY

2. Dlouhé zavřené [e:]

Tato hláska se výrazně liší od dlouhého českého é. Nácvik správné výslovnosti si usnadníme tak, že mluvidla připravíme na vyslovení dlouhého í, místo í však vyslovíme [e:]. Čelistní úhel zůstane velmi malý. Důsledně dbáme na zavřenou napjatou výslovnost.

der Schnee - der See - der Tee - der Regen - der Weg - der Herd - der Redner - der Nebel - Erich - Eva - Erika - Margret- Peter - er lebt - er geht - er steht - er lehrt - er hebt - komm her - der Lehrer - die Lehrerin - sehr schwer - bequem - angenehm - gegen die Regel - unter der Erde - neben dem Herd - in jeder Rede

Es regnete zehn Tage.
Neue Besen kehren gut.
Ende Februar besuchte Erich seinen Lehrer.

3. Dlouhé zavřené [o:]

Výslovnost dlouhého zavřeného [o:] je značně odlišná od českého dlouhého otevřeného ó. Nácvik výslovnosti provedeme tak, že mluvidla připravíme na vyslovení ú, místo ú však vyslovíme [o:]. Rty musí být zaokrouhleny. Čelistní úhel je malý.

Ostern - Ohr - Dose - Boden - holen - wohnen - proben - stoßen - loben - bohren - beobachten - komisch - logisch - Globus - Gotik - Mode - Monat - Montag - Brot - froh - groß - Donau - Honig - rosenrot - Vogel - vorlaufen - vorsagen - Vorhang - vorher - Radio - Kino - Solo - Motto - Foto - also - ohne Obst

Zavřené [o:] vyslovujeme rovněž v příponě -ion

Nation - Region - Produktion - Generation - Revolution - Konsultation - Million

Am vorigen Montag waren wir in der Oper.
Vorsagen ist verboten.

4. Přehlasované ö

Při nácviu výslovnosti přehlásky o nastavíme mluvidla na e.
Zaokrouhlením rtů získáme ö.

Cvičte: e —> ö Opakujeme několikrát.
Dodržujeme zaokrouhlenou výslovnost.

a) Dlouhé přehlasované ö [ø]

schön - stören - trösten - hören - gewöhnen - töten - Brötchen - höchstens - möglich -
Größe - Möbel - Löwe - König - nötig - Böhmen - Öl - Österreich - Ökonomie - Goethe

Stejně vyslovujeme i příponu -eur:
Monteur - Amateur - Regisseur - Ingenieur

b) Krátké přehlasované ö [œ]

öffnen - östlich - möchten - plötzlich - zwölf - Töchter - völlig - wöchentlich

Ich möchte alle Wörter gut lesen können.
Diese Goethe-Ausgabe gehört mir.

Dobře rozlišujte dvojice slov:

lesen	x	lösen	kennen	x	können
Lehne	x	Löhne	Zelle	x	Zölle
du stehst	x	du stößt	Wärter	x	Wörter

5. Přehlasované ü

Při nácviu výslovnosti přehlasovaného ü lze vycházet z i.
Zaokrouhlením rtů docílíme výslovnosti ü.

Cvičte: i —> ü Opakujeme několikrát.
Dodržujeme zaokrouhlenou výslovnost.

a) Dlouhé přehlasované ü [y:]

Süden - süß - früh - müde - prüfen - grüßen - Mühle - führen - natürlich - Schüler - über -
überall - Übung - über der Tür - für alle Schüler

V mnohých slovech vyslovujeme y rovněž jako ü:

Typ - typisch - Lyrik - Analyse - physisch - psychisch - anonym - Zypern - Pyramide – Asyl

b) Krátké přehlasované ü [Y]

Brücke - glücklich - Müller - dünn - fünfundfünfzig - Gymnastik - Symbol - Sympatie

Wer betrügen will, pfeift süß.

Über deine Rückkehr müssen wir morgen früh sprechen.

Dobře rozlišujte dvojice slov:

vier	x	für	Biene	x	Bühne	Kiel	x	kühl
liegen	x	lügen	Tier	x	Tür	Kiste	x	Küste
Ziege	x	Züge	Fliege	x	Flüge	ich springe	x	die Sprünge

6. Přehlasované ä [ɛ:]

Tato samohláska odpovídá českému otevřenému é/e.

Mädchen - spät - er fährt - Mähren - Hälfte - hängen - Verspätung - Universität - Pädagogische Fakultät

7. Redukované e [ə]

Redukované [ə] je nejčastější německou samohláskou. Vyskytuje se v nepřízvučných slabikách (převážně koncových), proto je vyslovováno lehce a krátce.

a) Redukované [ə] v koncových slabikách

Schule - müde - leise - nahe - Lampe - Tante - Straße - ich gehe - Hilfe - ich bitte - ich danke - ich reise - Schüler - Lehrer - Mutter - Vater - Bruder - Schwester - Meter - Theater - Oper - Spiegel - Zettel - Löffel - Gabel - Vogel - Tafel - fahren - laufen - kommen - lernen - bleiben - wohnen - singen - stehen - Häuschen - Bettchen - Hänschen - in allen Fällen - mit beiden Händen - wir möchten zahlen - sie werden schreiben

b) Redukované [ə] v předponách be-, ge-

berechnen - beweisen - besuchen - behalten - begegnen - betreten - Beruf - bequem
gelingen - Gesicht - Gehör - Gefühl - Gesundheit - genau - genug – gerade

Bald werden wir die Aussprache besser beherrschen.

8. Redukované vokalizované r [ɹ]

Ve srovnání s českým r při artikulaci německého r kmitá špička jazyka minimálně, případně je kmitání jazyka zcela potlačeno a r zaniká (především na konci slov).
wir - Meer - Bär - Ohr - Uhr - Tür - erzählen - hervor - versuchen - verspielen - zerfallen - Vater - Schüler - Kinder - Männer - Oper - Verkäufer - Erzieher - Pionier - Ingenieur

Vier Schüler haben ihre Lesebücher vergessen.
Ein Bier, bitte, Herr Ober!

DVOJHLÁSKY

9. Dvojhlaska ei [ae]

Německý diftong ei neodpovídá zcela českému aj. Při artikulaci této dvojhlasčky přecházíme od a k e, nikoliv k j: [ae].

nein - dein - kein - Zeit - weil - klein - weit - beide - Steine - Reihe - Feier - Meister - du weißt - du zeigst - Freiheit - Einheit - Bücherei - Bäckerei - weit und breit

Ohne Fleiß kein Preis.
Ich kaufe ein: zwei Kilo Reis, drei Eier und eine Flasche Wein.

10. Dvojhlaska eu, äu [oø]

Diftong eu/äu neodpovídá českému oj. Při artikulaci eu/äu přecházíme plynule od o k ø, nikoliv k j. Současně dodržujeme zaokrouhlení rtů: [oø].

neu - neun - euch - euer - Europa - deutsch - Feuerzeug - heute - neutral - freudig - treue Freunde - Bäume - neue Häuser - äußerlich

Neue Freunde, neue Freude.
Heute ziehen wir in das neue Gebäude ein.

Zřetelně rozlišujte dvojice slov:

Eile	x	Eule	Reime	x	Räume
Eier	x	euer	Meise	x	Mouse
Feier	x	Feuer	Feile	x	Fäule

11. Dvojhlaska au [ao]

Diftong au neodpovídá plně českému au. Při artikulaci diftongu au přecházíme od a k o. Rty postupně předsouváme a zaokrouhlujeme: [ao].

auf - aus - auch - Auto - blau - tausend - laut - kaufen - bauen - Bauer - die Frauen - Staubsauger – ausverkauft

Aus den Augen, aus dem Sinn.

SOUHLÁSKY

12. Souhlásky p, t, k

Neznělé p, t, k vyslovujeme vždy napjatě s aspirací (p^h, t^h, k^h), a to především na začátku slov před samohláskou.

Preis - Pakt - Pause - Paprika - plötzlich - Platz - Peter
Tafel - These - Theorie - teuer - trinken - tragen - typisch
Kaffee - kennen - Kinder - Körper - Kugel - Kreis - Krieg – klug

Znělé b, d, g vyslovujeme méně zněle než v češtině.
Dobře rozlišujte následující dvojice slov:

Ober	x	Oper	Dank	x	Tank	gern	x	Kern
Bube	x	Puppe	Deich	x	Teich	Gabel	x	Kabel
backen	x	packen	Ende	x	Ente	Grenze	x	Kränze
Bass	x	Pass	reden	x	retten	Garten	x	Karten

Wir tranken in dem Lokal Kaffee und aßen Torte.
Nimm bitte die Tassen und Teller vom Tisch!

13. Nosové velární ng [ŋ]

Velární [ŋ] vyslovujeme vždy jako jednu hlásku. Za n nesmi být slyšet k nebo g.

Ding - Ring - streng - eng - lang - Song - Gesang - Klang - Anfang - Jung - Übung - Lösung - Zeitung - Bedeutung - Lehrling - langsam - England - Inge - singen - bringen - Menge - lange - fangen - Zunge - Junge - Finger - Sänger -- Hunger - die lange Zunge - eine Menge Ringe - der junge Sänger

Rozlišujte: [ŋk] x [ŋ]

sinken	x	singen
sie hinken	x	sie hingen
er sank	x	er sang

Sie haben mit den Übungen schon lange angefangen.
Inge soll mir die Zeitungen bringen.

14. Palatální ch, tzv. Ich-Laut

Němčina rozlišuje dvojí ch: Ich-Laut a Ach-Laut.

Ich-Laut se vyslovuje po předních samohláskách i, e, dále po ei, eu, přehlasovaném ä, ö, ü, l, n, r a také v příponách -chen a -ig.

Ich-Laut zní podobně jako ch v českém slově "píchat".

Ach-Laut se vyslovuje jen po a, o, u, au a zhruba odpovídá českému ch.

nicht - Licht - Gesicht - ich - mich - dich - recht - schlecht - leicht - gleich - sprechen - euch - feucht - Bücher - Töchter - möchten - höchstens - Milch - welcher - solche - manchmal - durch - Furcht - fürchterlich - China - Chemie - Mädchen - Hänschen - Brötchen

Das Mädchen war immer fleißig und pünktlich.

Koncové -ig vyslovujeme vždy -ich (Ich-Laut):

Pfennig - Leipzig - richtig - fleißig - zwanzig - ewig - billig - nötig – neugierig

Stejně vyslovujeme i příponu -igkeit:

Richtigkeit - Tätigkeit - Sehenswürdigkeit - Schwierigkeit - Kleinigkeit

Rozlišujte Ich-Laut a Ach-Laut (Ich-Laut je vyznačen silně):

Buch	x	Bücher	Sprache	x	sprechen
hoch	x	höchstens	Nacht	x	nächtlich
Loch	x	Löcher	Bach	x	Bächlein

ich brauche **dich** - ich rauche nicht - die **näch**ste Woche - die tschechische Sprache - durch die **Küche**

Meine Tochter mö**ch**te die Fachschule besuchen. Wel**ch**e Fremdsprache spr**ich**st du?

15. Souhláska l

Německé l je měkčí než české l. Špička jazyka se opírá o horní řezáky. Toto l odpovídá českému l ve slovech "limonáda" nebo "list".

Lied - links - billig - Brille - Ziel - viel - Lektion - legen - Kellner - hell - Hotel - gelb - elf - lachen - Saal - Fall - halb - alt - kalt - loben - Gold - folgen - laut - Löwe - schlafen - schleppen - Schlüssel - Schule des Lebens - Land and Leute - mit Lust und Liebe - auf alle Fälle

Fleißige Schüler machen fleißige Lehrer.

Wir wollen den langen Satz laut lesen.

Du kannst für den Zug nach Prag Platzkarten bestellen.

16. Souhláska h, tzv. dloužící h

Dloužící h nečteme!

gehen - Fernsehen - empfehlen - Fehler - wohnen - Wohnung - Höhe - erhöhen -
verzeihen - frühstücken - ohne ihn

Seht ihr das Reh dort auf dem hohen Berg?

17. Ráz

Podobně jako v češtině také v němčině dochází k realizaci rázu na počátku slova, které začíná samohláskou. Na rozdíl od češtiny je nutno dodržet ráz také po předložce a předponě.

erobern - erarbeiten - verändern - verachten - uralt - einarbeiten - überall - beurlauben -
beachten - Beamter - beeilen - ich habe geübt - ich habe mich geirrt

18. Spojení hlásek chs vyslovujeme vždy jako ks

sechs - sechshundert - wachsen - er wächst - wechseln - Wechselstube - Fuchs -
Sachsen - sächsisch

Karin hat sechshundert Kronen gewechselt.

19. Spojení hlásek sp-, st- vyslovujeme na začátku slov jako šp-, št-

Student - Studentin - studieren - stehen - aufstehen - Veranstaltung - Sport - Sportler -
später

avšak: Post - basteln - selbst - Kosten - Korrespondenz

Alle Studenten gingen zur Veranstaltung am Postplatz.

20. Asimilace

V češtině existuje zpravidla asimilace regresivní, kdy se neznělá souhláska před znělou vyslovuje zněle, např. "kdo" [gdo], "k řece" [g řece], "sbírat" [zbírat] apod.

Tento návyk nelze přenášet na výslovnost německých hláskových skupin, kde se projevuje progresivní asimilace a neznělá souhláska proto nepodléhá žádným změnám.
ausladen - ausgeben - auswählen - aufgeben - aufmachen - abnehmen - abgeben -
wegsehen - mitnehmen - mit mir - mit großen Augen - das Buch - das Bild -
das Musikstück - es genügt mir - es gefällt mir

21. Přízvuk

Přízvuk nebývá v němčině vždy na první slabice. Většinou nese přízvuk slabika kmenová. Na rozdíl od češtiny je protiklad mezi přízvučnou a nepřízvučnou slabikou velmi výrazný.

a) Dodržujte bezpřízvukovou výslovnost nepřízvučných předpon:

erziehen - erlernen - erzählen - Erfahrung - Erkenntnis - Erlaubnis - verspielt - Verbot - Verzeichnis - versuchen - beliebt - bemüht - besorgen - Belohnung - beachten - beenden - Zerstörung - empfinden - entkommen - Übersetzung - Überraschung - übersehen - übernehmen - unterzeichnen - Unterredung - unterscheiden

nebenbei - vorbei - herbei - hinaus - gegenüber - überall - miteinander

Deine Übersetzung hat mir gut gefallen.

Die neuen Erkenntnisse und Erfahrungen werden unsere Arbeit erleichtern.

b) Přízvuk v předložkových spojeních se klade vždy na podstatné jméno, nikoliv na předložku jako v češtině:

im Garten - im Institut - im Kaufhaus - im Wartesaal - am Tisch - am Bett - am See - am Ofen - am Bahnhof - zur Stadt - zum Geschäft - zur Station - zum Vergnügen - zur Gesundheit - aus Liebe - aus Versehen - beim Lesen - beim Training - beim Fernsehen - vom Urlaub - auf Wiedersehen - auf Wiederhören!

22. Na závěr čte Annemargret Sarnow (Leipzig) jako ukázkou souvislého textu dvě německé pověsti standardní němčinou.

Der Wald kommt

Vor vielen Jahren sollte die Stadt Lübeck an die Bewohner der Insel Rügen einen Tribut zahlen. Weil das die Lübecker nicht taten, begannen die Rügener einen Krieg and zogen vor die Stadt. Damit man aber nicht sehen konnte, wie viele Krieger es waren, haben die Rügener als Tarnung kleine Bäume and Büsche vor sich her getragen.

Die Turmwächter der Stadt Lübeck hatten noch nie in ihrem Leben Bäume gesehen, die laufen konnten. Sie schrien: "Der Wald kommt! Der Wald kommt!"

Da erschrakten die Lübecker so sehr, dass sie davonliefen. Als sie sich von ihrem Schrecken erholt and die List durchschaut hatten, jagten sie die Rügener in die Flucht.

Die schöne Loreley

Wo das Tal des Rheins unterhalb von Kaub enger wird, erheben sich zu beiden Seiten hohe Felsen. Dort brausen die Wogen lauter, und das Wasser bildet schäumende Wirbel. Diese Stromschnellen waren in früheren Zeiten eine große Gefahr für die Schiffer.

Man sagt, dass dort die schöne Nixe Loreley ihr Unwesen treibe. Sie soll auf dem hohen Felsen des rechten Rheinufer sitzen und mit ihrem süßen Gesang die Schiffer betören.

Aber nicht nur das verführerische Lied der schönen Rheinnixe bringt den Schiffer in Gefahr, sondern auch ihr Anblick. Loreley sitzt in der Abendsonne auf dem hohen Felsen and kämmt mit einem goldenen Kamm ihr goldenes Haar. Der Schiffer muss wie gebannt immer wieder zu dieser zauberhaften Erscheinung hinschauen. Das wird ihm zum Verhängnis. Sein kleiner Kahn fährt auf die Felsklippen, und er versinkt mit ihm im Rhein. An dieser gefährlichen Stelle sitzt noch heute die sagenhafte Loreley auf einer Klippe im Rhein - und jeder kann sie vom Ufer aus betrachten.

Es wird erzählt, dass die Sage einen historischen Hintergrund hat. In längst vergangenen Zeiten, als die Menschen noch an Hexen glaubten, soll eine junge Frau mit dem Namen "Lore Ley" hier im Rhein ertränkt worden sein, die nun ihr Unwesen als Nixe treibe.

23. Pro srovnání uslyšíte stejný text namluvený rakouskou lektorkou Gerdou Benesch (Wien).

24. Jako poslední hovoří švýcarský lektor Thomas Gehring (Winterthur).
První ukáзка je přednesena ve Schwyzer Dütsch (dialekt Zürich-Deutsch).

25. Závěrečná ukáзка prezentuje "švýcarskou spisovnou němčinu".